

Marek Ciara
(Warszawa)

MATERIAŁY STANISŁAWA HOLEWIŃSKIEGO
(1889-1974)
(94)

Stanisław Holewiński urodził się 18 lutego 1889 roku w Warszawie. Jego rodzicami byli: Władysław Holewiński, kupiec i sędzia handlowy, właściciel księgarni w Warszawie i Aniela ze Śliwickich. W latach 1901-1905 kształcił się w szkole realnej przy ulicy Jezuickiej w Warszawie. W związku ze strajkiem szkolnym, który wybuchł w styczniu 1905 r. kontynuował naukę w ramach tajnych kompletów. Od września 1905 r. kształcił się w prywatnej szkole Emiliana Konopczyńskiego z polskim językiem wykładowym. Władze rosyjskie zezwalając na powstanie szkół z polskim językiem wykładowym zarządziły jednocześnie, że absolwenci nie będą mieli prawa po ich ukończeniu studiować w szkołach wyższych. Z tego powodu Stanisław Holewiński w latach 1907-1908 kontynuował naukę w szkole realnej w Orle w Rosji zakończoną zdaniem matury w marcu 1908 r.

W latach 1908-1915 studiował na Wydziale Hutniczym w Instytucie Górniczym w Petersburgu. Program studiów obejmował między innymi dwumiesięczne praktyki w czasie letnich wakacji w zakładach hutniczych: w 1910 r. w hucie „Pokój” (obecnie w Rudzie Śląskiej), w 1911 r. w zakładach hutniczych Południowo-Rosyjskiego Dnieprowskiego Towarzystwa Metalurgicznego w Kamienskoje na Ukrainie, w 1913 r. w zakładach metalurgicznych w Kramatorsku na Ukrainie, i w 1914 r. w hucie w Starachowicach. Studia ukończył w 1915 roku uzyskując tytuł inżyniera górniczego. W latach 1915-1918 pracował jako inżynier w biurze konstrukcyjnym w zakładach hutniczych Południowo-Rosyjskiego Towarzystwa Metalurgicznego w Kamienskoje na Ukrainie.

Do Polski Stanisław Holewiński powrócił w grudniu 1918 r. W 1919 r. pracował jako urzędnik w Ministerstwie Skarbu Państwa, Ministerstwie Spraw Wojskowych i w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. W latach 1920-1922 pracował w Starachowickich Zakładach Górniczych na stanowiskach: konstruktora w biurze konstrukcyjnym w powstającej wówczas w Starachowicach fabryki broni i amunicji i zastępcy szefa wielkiego pieca. W latach 1923-1924 pracował na stanowisku kierownika kopalni w kopalniach należących do Towarzystwa Huta Bankowa eksploatujących rudę żelaza w okolicach Poraja koło Częstochowy. W latach 1925-1936 pracował w Towarzystwie Huty Pokój na stanowisku zastępcy szefa wydziału wielkich pieców w Nowym Bytomiu. Obecnie Nowy Bytom jest jedną z dzielnic Rudy Śląskiej.

W latach 1936-1949 pracował w Starachowickich Zakładach Górniczych, w tym w latach 1936-1939 na stanowisku dyrektora huty w Starachowicach. W czasie okupacji zarząd zakładów w Starachowicach przejęła niemiecka firma Erzbergabau-Ost. Stanisław Holewiński pracował w tym czasie w kopalni rudy w Chlewiskach w powiecie szydłowieckim (1939-1940), a następnie w latach 1940-1944 w kopalni rudy w Starachowicach. W okresie od 1945 do 1949 pracował na stanowisku kierownika kopalni w Starachowicach.

Stanisław Holewiński w latach 1946-1960 pracował jako wykładowca w Akademii Górniczej i Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie jako zastępca profesora (1946-1954), docent (1954-1957) i profesor nadzwyczajny (1957-1960). Pracował na stanowiskach: kierownika Zakładu Metalurgii Surówki na Wydziale Hutniczym Akademii Górniczej (1946-1950) i kierownika Katedry Metalurgii Surówki na Wydziale Metalurgicznym Akademii Górniczo-Hutniczej (1952-1960). Prowadził wykłady z metalurgii surówki. Na emeryturę przeszedł w 1960 r.

Stanisław Holewiński był autorem prac naukowych z dziedziny metalurgii hutnictwa żelaza i pamiętnika *Wspomnienia i notatki starego hutnika* wydanego nakładem Zakładu Narodowego Ossolineum w 1974 r. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Zmarł 18 czerwca 1974 r. w Warszawie.

Materiały Stanisława Holewińskiego PAN Archiwum w Warszawie nabyło drogą zakupu od

twórcy spuścizny w 1968 r. W księdze nabytków zespołowi nadano numer 849. Spuściznę uporządkował i opracował inwentarz Marek Ciara w 2019 r. Spuścizna zawiera materiały z lat 1912-1968. Spuściznę uporządkowano zgodnie z obowiązującymi w Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie *Wytycznymi opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*. Zastosowano układ chronologiczno-rzeczowy.

Materiały spuścizny składają się z 3 jednostek archiwalnych. W pierwszej jednostce znajdują się pocztówki i fotografie z okresu pobytu Stanisława Holewińskiego w Rosji i na Ukrainie, to jest z czasów studiów w Instytucie Górniczym w Petersburgu, praktyk studenckich i pracy w Zakładach Dnieprowskich w Kamienskoje i w hucie w Kramatorsku na Ukrainie. Fotografie i pocztówki pochodzą z lat 1912-1913, część z nich jest niedatowana.

W drugiej jednostce znalazły się fotografie i pocztówki z okresu pracy w Polsce w okresie międzywojennym. Przedstawiają obiekty hut i kopalń, w Nowym Bytomiu i w Zagłębiu Starachowickim, kościół i klasztor w Wąchocku, jaskinię w Ojcowie, zamek w Iłży, pracowników huty „Pokój” i kopalni „Majówka”. Fotografie i pocztówki pochodzą z lat 1935-1936, część z nich jest niedatowana.

W trzeciej jednostce znajduje się maszynopis pamiętnika: *Wspomnienia i notatki starego hutnika* z 1968 roku. Maszynopis pamiętnika jest częściowo zdekompletowany: brak strony 33 i 160. Pamiętnik został wydany nakładem Zakładu Narodowego Ossolineum we Wrocławiu w 1974 roku.

W PAN Archiwum w Warszawie materiałom Stanisława Holewińskiego nadano sygnaturę 94. W wyszukiwarce <https://szukajwarchiwach.pl> zespół ma sygnaturę 302/554/0. Objętość zespołu wynosi 0,05 m. b.

Źródła i bibliografia

1. Holewiński S., *Wspomnienia i notatki starego hutnika*, (masz.), [w:] Materiały Stanisława Holewińskiego, Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, 94, j. 3
2. *Holewiński Stanisław*, [w:] „Minerwa Polska” - kartoteka uczonych polskich, PAN Archiwum w Warszawie, sygnatura: I-8
3. Holewiński S., *Wspomnienia i notatki starego hutnika*, Wrocław 1974
4. Holewiński Stanisław, [w:] https://historia.agh.edu.pl/wiki/Stanisław_Holewiński, (dostęp: 12 listopada 2019 r.)

INWENTARZ

1. Kamienskoje, Kramatorsk, Orzeł, Petersburg
Fotografie i pocztówki: obiekty huty, ulice, budynki Instytutu Górniczego w Petersburgu i Korpusu Kadetów w Orle, fotografie inżynierów, techników i urzędników 1912-1913, b. d., l., fot. 2, pocztówek 18
2. Dąbrowa Górnicza, Iłża, Ojców, Ruda Śląska, Starachowice, Święty Krzyż, Wąchock, Zagłębie Częstochowskie
Fotografie i pocztówki: obiekty hut i kopalń, kościół, klasztor, jaskinia, zamek, pracownicy huty „Pokój” i kopalni „Majówka” 1935-1936, b. d., l., fot. 21, pocztówek 7, rysunek 1
3. S. H., *Wspomnienia i notatki starego hutnika*
Pamiętnik
1968, masz., l., k. 190
Druk: Wrocław 1974